

ਭਾਗ 9

ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਾਲੇ ਬੋਲੇ 'ਸੰਘਣੇ' ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁਪ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਤੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਹਨੇਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਬੱਦਲ 'ਫਟਦੇ' ਹਨ ਤਾਂ ਧੁਪ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਫੌਰਨ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾ ਨਾਲ 'ਬੱਦਲ' ਫਿਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਦ ਬਰਸਾਤ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ 'ਬਰਸ' ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਧੁਪ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਪਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਐਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅਥਵਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ 'ਕਰਮਾਂ' ਦੀਆਂ ਮੇਲਾਂ ਦੇ 'ਬੱਦਲ' ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦ ਕਦੇ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਸਬਦ ਦੀ ਚੋਟ ਅਥਵਾ 'ਵੈਰਾਗ-ਮਈ' ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਖਿਨ ਭੰਗਰ 'ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ' ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਐਸੀ ਦਾਮਨਿਕ 'ਇਲਾਹੀ ਕਲਾ' ਦੀ ਝਾਲ ਨਹੀਂ ਝਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਕਲਾ' ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਅਡੋ-ਅਡ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ ਨੂੰ 'ਛੋਹਣ' ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਆਤਮਿਕ ਕਲਾ' ਦੀ ਮਨ ਉਤੇ 'ਲਿਸ਼ਕ' ਪੈਣ ਯਾ 'ਛੋਹ' ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਭੀ ਕਈ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ :—

ਝਟਕੇ ਵਜਣੇ,
ਚੀਕਾਂ ਨਿਕਲਣੀਆਂ,
ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ,
ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਨੀ,
'ਰੁਣ-ਬੁਣ' ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨੀ,
'ਮਿਰਗੀ' ਵਾਂਗ ਤੜਫਨਾ,

Lekh 76 Bharam (Illusion) Part 9

Many a time sunshine cannot be seen at all through the black dense clouds and the day appears dark like night and when the clouds 'split' then some sun rays appear but disappear again because the 'clouds' joined again with the help of the wind. When the water in these clouds falls in the form of rain the sunshine which was hidden behind the clouds manifests itself in full strength.

Exactly in the same manner, 'clouds' of dirt of 'action' from our many previous births surround and cover our minds and the sub consciousness. When in the company of lofty-pure spiritual souls our mind experiences the touch of the shabad (word) and its 'affectionate-pulling' influence, then there is a momentary 'flash' or 'sparkle'. Our mind cannot endure the strong glitter of such dynamic 'Divine-power' and the influence it has on our bodies varies. Just as our bodies experience different types of movements on coming into contact with electric current—so also the bodies indulge in different movements when the mind experiences the 'sparkles of 'spiritual power' such as:

experiencing jerks,
screaming,
doing unexpected movements,
shivering,
feeling 'celestial melody',
writhe and wriggle as in 'epilepsy'

L76-1

ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹਸਣਾ,
ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣਾ,
ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ-ਬੁਧ ਭੁਲਣੀ,

ਆਦਿ, ਅਨੇਕਾਂ ਅਲੌਕਿਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸੀਮਤ ਬੁਧੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ 'ਆਤਮਿਕ ਕਲਾ' ਦੀ 'ਛੇਹ' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ
ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਿਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ :—

ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ,
ਸ਼ਕ ਕਰਨਾ,
ਕਿੰਤੂ ਕਰਨੀ,
ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕਰਨੀ,
ਪਾਖੰਡ ਸਮਝਣਾ,
ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨੀ,
ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ,
'ਕਾਲਾ ਜਾਦੂ' ਸਮਝਣਾ,
ਮਨਮਤਿ ਸਮਝਣੀ,

ਸਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਦੀਰਘ 'ਭੁਲ' ਤੇ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵਾ' ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮਾਨਸਿਕ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀਆਂ :—

ਕਰਾਮਾਤਾਂ,
ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਜਾਦੂ,
ਜੇਤ੍ਰਾਂ-ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ,
ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਕੌਤਕ,
ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ 'ਖੇਲਨਾ',
ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ 'ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ',

ਸਭ ਤ੍ਰਿਸ਼ੁਣੀ 'ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ' ਦੇ 'ਕਰਤਵ' ਹਨ।

laughing aloud,
expressing limitless power,
losing awareness of the physical body,

etc. Apart from this the truth seeker experiences various supernatural miracles which our limited intellect is unable to understand.

With reference to the above manifested physical and mental extraordinary activity that result from the 'touch' of the 'spiritual power' in the innate self within

being surprised at it,
being suspicious of it,
being critical of it
finding faults with it
labeling it as hypocritical,
expressing opposition to it,
debating and arguing about it ,
labeling it as 'black magic',
regarding it as an act of willfulness,

is indeed a serious 'error' and

doubt-fallacy of our ignorance.

On the other hand:-

miracles,
magic charms,
magical incantations,
the charms of yogis,
'playing' under the influence of spirits or ghosts
various types of mental 'black-charms'

of mental 'power' arising from the focus and concentration of the mind are all 'actions' or 'tricks' of the triguni (three-phased) 'materialistic realm'.

L76-2

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਅਥਵਾ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ' ਅੱਡ-ਅੱਡ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ 'ਕਰਤਵ' ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ, 'ਮੁਤਜ਼ਾਦ' ਅਤੇ ਉਲਟ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਰਲਾਉਣਾ' ਜਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ 'ਤੁਲਨਾ' ਕਰਨੀ, ਸਾਡੀ ਦੀਰਘ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਇਹ 'ਆਤਮਿਕ ਕਲਾ' ਦੇ ਖਿਨ ਭੰਗਰ 'ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ' ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ 'ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ 'ਸਾਖੀ' ਅਤੇ 'ਗਵਾਹੀ' ਹਨ— ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਆਤਮਿਕ 'ਸ਼ਰਧਾ' ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਖਿਨ-ਭੰਗਰ ਲਿਸ਼ਕਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਦੀ 'ਮੰਜ਼ਿਲ' ਜਾਂ 'ਮੁਕਤੀ' ਸਮਝਣਾ, ਸਾਡਾ ਦੀਰਘ ਮਾਨਸਿਕ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋਣ ਤੇ, ਅੰਤ੍ਰਗਤ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਰੋਸ਼ਨੀ' ਦਾ 'ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ' ਵਜਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ 'ਰੋਸ਼ਨੀ' ਸਾਡੇ ਮਨੋਕਲਪਤ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਸਮਝਣਾ, ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ 'ਭੁਲ' ਹੈ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਮਾਨਸਿਕ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲਾ ਬਿਉਰਾ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ : —

'ਆਤਮਿਕ ਛੋਹ' ਦੀ 'ਕਲਾ'
ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਖੇਲ' ਹੈ।
 ਜੀਵ ਦੇ 'ਵਸ' ਨਹੀਂ।
ਇਲਾਹੀ 'ਦਾਤ' ਹੈ।
 ਲਾਭਵੰਦ ਹੈ।
 ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ।
'ਰੁਣ-ਝੁਣ' ਦਾ ਅਹਿਲਾਦ ਹੈ।
ਆਚਾਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ
ਮਾਨਸਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਖੇਲ' ਹੈ।
 'ਜੀਵ' ਦੀ ਹਉਂਧਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ।
 ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।
 ਹਾਫ਼ੀਕਾਰਕ ਹੈ।
 ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ।
ਹਉਮੇ ਦੀ ਕੁਲਝਣਾ ਹੈ।
ਬੰਧਨਾ ਹੈ।

Both these stages or 'acquirements' are the 'performance' of separate spiritual and mental realms and are distinct, opposed and contrary to each other.

To mix up these two stages or to compare them with each other is (a sign of) our serious ignorance and is a-

'doubt-fallacy'.

The momentary 'flashes' and miracles of 'spiritual power' are 'evidence' and 'proof' of our internal 'spiritual strength' with which our internal 'faith' becomes firm—but to regard these momentary flashes and miracles as the 'destination' of spiritual path or 'salvation' is our serious mental –

'doubt-fallacy'.

Similarly in meditation when the mind is focused, a strange type of flash or 'illumination' strikes inside. Often this 'illumination' is just a reflection of our imagined thoughts. To regard such flashes or spiritual illumination as the 'darshan' or vision of the Timeless Being is our big 'mistake and is a serious mental –

'doubt-fallacy'.

The table below can help to (further) clarify this topic:-

The Power of the 'Spiritual touch'	The miracles of mental power
is a 'play' of the spiritual realm	is a play of the mental realm
is not under the control of man	is the ego-ridden action of man
is a divine gift	is mental power
is useful	is harmful
is comforting	is suffering
is the bliss of 'celestial music'	is the entanglement of egotism
is independence	is bondage
	L76-3

‘ਇਕ’ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਹੈ ।	‘ਦੂਜਾ ਭਾਉ’ ਹੈ ।
‘ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ’ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਹੈ ।	‘ਸੀਮਤ’ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ।
‘ਪ੍ਰਿਮ-ਖੇਲ’ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰਾ ਹੈ ।	‘ਹਉਮੈ’ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ।
‘ਪ੍ਰਿਮ-ਰਸ’ ਹੈ ।	ਫੋਕੇ ਬਿਖੇ ਰਸ ਹਨ ।
‘ਗੁਪਤ’ ਖੇਲ ਹੈ ।	ਮਾਨਸਿਕ ਤਜਰਬੇ ਹਨ ।
‘ਅਨਹਦ ਝੁਨਕਾਰ’ ਹੈ ।	ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਹਨ ।
‘ਅਲਮਸਤ ਮਤਵਾਰਾ’ ਹੈ ।	ਮਾਨਸਿਕ ‘ਮਦਹੋਸ਼ੀ’ ਹੈ ।
ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਹਨ ।	ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ‘ਇਲਤਾਂ’ ਹਨ ।
ਗੁਰੂ ਦੀ ‘ਨਦਰਿ ਕਰਮਿ’ ਹੈ ।	ਹਉਮੈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ।
ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ‘ਛੋਹ’ ਹੈ ।	ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ‘ਹਨੇਰਾ’ ਹੈ ।
‘ਆਤਮ-ਗਿਆਨ’ ਹੈ ।	‘ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ’ ਹੈ ।

ਉਪਰਲੇ ਬਿਉਰੇ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਦੀ ‘ਛੋਹ’ ਦੀ ‘ਪਾਰਸ-ਕਲਾ’ ਵਰਤਣੀ, ਅਥਵਾ ‘ਨਾਮ’ ਦੇ ‘ਪ੍ਰਜੁਲਿਤ’ ਹੋਣ ਤੇ, ਅੰਤ੍ਰ-ਗਤ ‘ਰੁਣ-ਝੁਣ’ ਛਿੜਨੀ :—

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ‘ਬਖਸ਼ਿਸ਼’ ਹੈ,
‘ਨਦਰਿ ਕਰਮਿ’ ਹੈ,
‘ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ’ ਹੈ,

ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂ ਉਤੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ—ਮਾਇਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ—

ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ
ਕਰਾਮਾਤਾਂ
ਜਾਦੂ
ਟੂਣੇ
ਜੰਤ੍ਰ
ਮੰਤ੍ਰ
ਤੰਤ੍ਰ

is a flash of the ‘one’	is duality
is a ‘glimpse’ of ‘limitless power’	is limited power
is the miracle of ‘love play’	is the expression of ego
is ‘love-relish’	is insipid poisonous taste
is ‘hidden play’	are mental experiences
is ‘unstruck melody’	is physical agony
is carefree intoxication	is mental unconsciousness
are miracles of the spiritual path	are ‘naughty acts’ of the materialistic realm
is Guru’s Grace	is the show of egotism
is the touch of divine illumination	is the ‘darkness’ of mental ignorance
is spiritual knowledge	is ‘doubt-fallacy’

It is clear from the above table that the ‘touchstone power’ of the ‘touch’ of Divine light in the innermost consciousness and the illumination of ‘Naam’ and the starting of ‘celestial music’ music is :-

Guru’s ‘blessing’,
‘glance of grace’
‘divine gift’

which is experienced by some fortunate truth seekers having the company of the ‘sadh Sangat’, the spiritually elevated souls.

Contrary to this-

charms

miracles

witchcraft

talisman

spells

magic etc. of materialistic power

L76-4

ਆਦਿ, ਸਭ 'ਹਉਂਧਾਰੀ' ਕਰਤੱਵ ਹਨ, ਜੋ ਜੀਵ ਨੂੰ 'ਕਰਮ-ਬਧ' ਕਰਕੇ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ ।

ਛਾਇਆ ਛੂਛੀ ਜਗਤੁ ਭੁਲਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—932)

ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਸਭ ਅਉਖਧ ਜ ਨਹਿ ਅੰਤਿ ਤਉ ਮਰਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—476)

ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ ਮੂੜੇ ਜੰਗੁ ਨਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1190)

ਕਬੀਰ ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛਾਡਿ ਕੈ ਰਾਤਿ ਜਗਾਵਨ ਜਾਇ ॥

ਸਰਪਨਿ ਹੋਇ ਕੈ ਅਉਤਰੈ ਜਾਇ ਅਪੁਨੇ ਖਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—1370)

ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਸਾਇਣਾ ਕਰਮਾਤਿ ਕਾਲਖਿ ਲਪਟਾਏ ॥ (ਵਾ.ਭ.ਗੁ. 1/19)

ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਖੰਡ ਕਰਿ ਕਲਹਿ ਕ੍ਰੋਧੁ
ਬਹੁ ਵਾਦਿ ਵਧਾਵੇ ॥ (ਵਾ.ਭ.ਗੁ. 1/18)

ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਖੰਡ ਲਖ ਬਾਜੀਗਰ ਬਾਜਾਰੀ ਨੰਗੇ ॥ (ਵਾ.ਭ.ਗੁ. 28/2)

ਹੋਰਨਾਂ ਅਨੇਕਾਂ 'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 'ਮੁਕਤੀ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਭੀ
ਕਈ ਭੁਲੇਖੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ।

'ਮੁਕਤੀ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਥਵਾ 'ਗਿਆਨ'—

ਸੁਣਿਆ — ਸੁਣਾਇਆ ।

ਪੜ੍ਹਿਆ — ਪੜ੍ਹਾਇਆ ।

ਸਿਖਿਆ — ਸਿਖਾਇਆ ।

ਸਮਝਿਆ — ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ
ਏਹ 'ਭੁਲੇਖੇ' ਸਾਡੇ ਮਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ 'ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ' ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ :—

ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਢਕਣ,

ਜਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ,

ਆਵਾ-ਗਵਨ ਦੇ ਗੇੜ ਤੋਂ ਬਚਣ,

ਸਵਰਗ ਦੀ ਲਾਲਸਾ,

ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਤੇ ਅਨੰਦ ਭੋਗਣ

ਲਈ, 'ਮੁਕਤੀ' ਨੂੰ 'ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ਼' ਯਾ 'ਜ਼ਰੀਆ' ਸਮਝਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ ।

are all 'ego-ridden' actions which bind in action and reaction and entangle him in the trap of materialism

1 *Maya is empty and petty; she has defrauded the world.* 932

2 *Those who know Tantras and mantras and all medicines - even they shall die in the end.* 476

3 *You fool! Visiting graves and cremation grounds is not Yoga.* 1190

4 *Kabeer, those who give up meditation on the Lord, and get up at night to wake the spirits of the dead, Shall be reincarnated as snakes, and eat their own offspring.* 1370

5 *The soot of alchemy, tantra, mantra, and miracles consumes everybody.* VBG 1/19

6 *Due to the tantra-mantra and such hypocrisies, tensions, anger and quarrels have increased greatly.* VBG 1/18

7 *Millions of tantrists knowing mantra and tantra are mere naked acrobats for a Sikh of the Guru.* VBG 28/2

Besides the many other 'doubt-fallacies', there are also many illusions about 'salvation'.

Our information and knowledge about 'salvation' is what we have:-

heard
read
learned
understood.

Because we have been practising this from many previous lives these 'illusions' have become 'firmly entrenched' in our mind and subconsciousness.

In the ignorance of our egotism :-

to cover our sins,
to save ourselves from the punishment of Yamas,
to save ourselves from the cycle of coming and going,
to reach heaven,
to experience eternal comfort and bliss

we have made 'salvation' the life-goal' and the means (to achieved these ends).

L76-5

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੈਦ ਯਾ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਯਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ 'ਮੁਕਤੀ' ਚਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰ ਖਾਤੇ, ਅਥਵਾ 'ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ' ਵਿਚ 'ਜੀਵ' ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ 'ਹਉਮੈ-ਧਾਰੀ' ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ—'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਟੱਲ ਅਸੂਲ ਅਨੁਸਾਰ—'ਜੀਵ' ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੇ' (whirl-pool) ਵਿਚ 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ 'ਆਵਾਗਵਨ' ਦੇ ਅਮੁਕਵੇਂ ਗੇੜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੁਖ ਭੋਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਮਾਇਕੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਦੀ 'ਖੇਲ' ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਦੇ 'ਹਨੇਰੇ' ਵਿਚ ਜੋ ਭੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਹ ਅਧੂਰੇ, ਅਪੂਰਨ ਤੇ ਗਲਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਹਨੇਰ ਅਥਵਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਜੋ ਭੀ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ 'ਹਉਮੈ-ਧਾਰੀ' ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫੇਕੇ, ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਮੁਕਤੀ' ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਹਨੇਰਾ' ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਹਨੇਰੇ' ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਿਰਫ ਚਾਨਣ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ 'ਹਨੇਰਾ' ਸਾਡੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਇਕੀ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਉਮੈ-ਧਾਰੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੇ ਅਥਵਾ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਅਥਵਾ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਧਾਰੀ ਕਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ 'ਮੁਕਤੀ' ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਰਨੀ ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਦੀਰਘ —

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਮੁਕਤਿ ਪੰਥ ਜਾਨਿਓ ਤੈ ਨਾਹਿਨਿ ਧਨ ਜੋਰਨ ਕਉ ਧਾਇਆ ॥

ਅੰਤਿ ਸੰਗ ਕਾਚੂ ਨਹੀ ਦੀਨਾ ਬਿਰਥਾ ਆਪੁ ਬੰਧਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—632)

ਕੀਏ ਉਪਾਵ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਕਾਰਨਿ ਦਹਦਿਸਿ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਇਆ ॥

ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ ਬਸੈ ਨਿਰੰਜਨੁ ਤਾ ਕੋ ਮਰਮੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—702)

Actually escape or independence from some prison or bondage is said to 'salvation'.

In the dark pit of the ignorance of egotism or in the 'fortress of illusion', man passes his life in doing deeds and facing the consequences. Continuously practicing these 'ego-ridden' thoughts and actions from many previous births, 'man' is bound by action and reaction in the whirlpool of his actions according to the eternal principle — 'whatever I did for that I have suffered'. In this way, passing through the unending cycle of births and deaths, he continues to suffer.

All this is the play of the 'fortress of illusion', of the materialistic realm.

Just as the acts done in the darkness of the night are incomplete and unfinished, so also the action we carry out in the darkness of the materialistic realm or ignorance, are hollow, incomplete and wrong because they are 'ego-ridden' and therefore cannot be the means of achieving 'salvation'.

Darkness by itself cannot get rid of darkness. Only the illumination of light can remove the darkness.

In the same way the darkness of materialistic ignorance cannot destroy our 'fortress of illusion'. Immersed in our materialistic actions, we remain bound in action and reaction. In other words we cannot escape from the whirlpool or the prison of our actions of egotism and therefore salvation is impossible.

Thus harbouring the desire for 'salvation' through ego-ridden actions in (the state of) mental ignorance is our serious —

'doubt fallacy'.

- 1 You do not know the way to liberation, but you run all around chasing wealth. In the end, nothing shall go along with you; you have entrapped yourself in vain. 632
- 2 I have been trying to liberate myself, running around in the ten directions. The pure, immaculate Lord abides deep within my heart, but I do not understand the secret of His mystery. 702

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਨ ਛੂਟਸਿ ਕੋਇ ॥
 ਪਾਖੰਡਿ ਕੀਨੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ—839)
 ਕਬੀਰ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕਰਾ ਰਾਈ ਦਸਦੇ ਭਾਇ ॥
 ਮਨੁ ਤਉ ਮੈਗਲੁ ਹੋਇ ਰਹਿਓ ਨਿਕਸੋ ਕਿਉਕੈ ਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—1367)
 ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
 ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ
 ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ—642)

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਾਈ ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਥਵਾ ਸਬਦ ਯਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਜੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ—ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ 'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ' ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੇ' ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਥਵਾ ਸਾਡੀ 'ਮੁਕਤੀ' ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

ਰਾਮਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ਬੂਡੀ ਦੂਜੈ ਹੋਤਿ ॥ (ਪੰਨਾ—75)
 ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—161)
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—437)
 ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਲੋਈ ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—481)
 ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਨਾਹੀ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ ॥ (ਪੰਨਾ—663)
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਸੁਝੈ ਆਜੁ ਕਾਲੁ ਪਚਿ ਜਾਤਾ ਹੋ ॥ (ਪੰਨਾ—1031)
 ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਬੁਝ ਬਝਾਈ ॥
 ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—1052)
 ਭਰਮੁ ਭੇਦੁ ਭਉ ਕਥਹੁ ਨ ਛੂਟਸਿ ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਜਾਨੀ ॥
 ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵਸਿ
 ਡੂਬਿ ਮੁਏ ਬਿਨੁ ਪਾਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ 1127)
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵਸਿ ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਹੈ ॥...
 ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਉਰਝਿ ਮਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1127)
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ਹੈ
 ਤੁਟੈ ਨਾਹੀ ਅਭਿਮਾਨੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1205)
 ਮੁਕਤਿ ਪਾਈਐ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਅੰਧਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—675)

- 1 Without the Word of the Guru's Shabad, no one finds release.
Practicing hypocrisy, no one finds liberation. 839
 - 2 O Kabeer, the gate of liberation is narrow, less than one-tenth of a mustard seed.
The mind has become as big as an elephant; how can it pass through this gate? 1367
 - 3 He may remain devoted to worship and adoration, bowing his forehead to the floor, practicing the six religious rituals.
He indulges in egotism and pride, and falls into entanglements, but he does not meet the Lord by these devices. 642
- This means that as long as 'spiritual-illumination' or 'Shabad' or 'Naam' is not ablaze in the innermost consciousness, doubt-fallacies of our mind cannot be got rid of and we cannot escape the 'whirlpool' of our actions or we cannot be 'liberated'.
- 1 Without the Lord's Name, liberation is not obtained, and you are drowned in the love of duality. 75
 - 2 O Nanak, without the Naam, the Name of the Lord, no one is liberated 161
 - 3 Without the Lord's Name, there is no liberation; so says Nanak, the meek. 437
 - 4 Says Kabeer, listen, people:
without the Lord's Name, no one is liberated. 481
 - 5 Without the Lord's Name, no one is liberated; so says Nanak, the Lord's slave. 663
 - 6 Without the Lord's Name, liberation is not known. He shall waste away, today or tomorrow. 1031
 - 7 The Perfect True Guru has imparted this understanding.
Without the Name, no one attains liberation. 1053
 - 8 Doubt, separation and fear are never eradicated, and the mortal continues coming and going in reincarnation, as long as he does not know the Lord.
Without the Name of the Lord, no one is liberated; they drown and die without water. 1127
 - 9 But without the Lord's Name, liberation is not obtained. As Gurmukh, obtain the Naam and liberation....
Without the Word of the Guru's Shabad, where is liberation, O mortal? Without the Lord's Name, the mortal is entangled and dies. 1127
 - 10 Just so, without the Lord's Name, no one is liberated, nor is egotistical pride eradicated. 205
 - 11 liberation is attained in the Saadh Sangat, the Company of the Holy, and the darkness of ignorance is dispelled. 675

ਜਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ, ਅਖਤਿਆਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ—ਉਚੇ, ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ, ਅਹਿਲਕਾਰ, ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰਾਜ-ਅਧਿਕਾਰ' ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ (promotion) ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ 'ਰੂਹਾਂ'—ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ 'ਉਭਾਰਨ' ਅਥਵਾ 'ਸੋਧਣ' ਯਾ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ, ਇਹਨਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਕਲਾ' ਬਖਸ਼ ਕੇ ਜਗ ਵਿਚ ਪਠਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਇਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਅਥਵਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ 'ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ' ਧਰ੍ਵੇਂ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਆਦਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ 'ਹਉਮੈ' ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪਲਚ ਰਹੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਚਾ-ਸੁਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ-ਅਵਤਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਸਚੇ ਸਚ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ—749)

ਜਗਤ ਓਧਾਰਣ ਸੇਈ ਆਏ ਜੋ ਜਨ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ ॥

ਉਨ ਕੀ ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਸੇ ਤਰਿਆ

ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਪੂਰਨ ਆਸਾ ॥ (ਪੰਨਾ—207)

ਹਮ ਇਹ ਕਾਜ ਜਗਤ ਮੇ ਆਏ ॥

ਧਰਮ ਹੇਤ ਗੁਰਦੇਵ ਪਠਾਏ ॥ (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪਾ: ੧੦)੮

When a boy is born in a king's residence, he is referred to as a 'prince'. He automatically inherits his father's virtues, authority and property. When he grows up, the king accordingly hands over the reigns of ruling his kingdom to him.

On the other side to manage the country – ministers, chiefs, officials, servants of high, medium and low ranks are appointed according to their experience and knowledge. They are given authority to carry out certain duties as necessary. The promotion of these officials depends on their honesty, hard work and knowledge.

Exactly in the same manner there are many spiritually elevated souls such as saints, and guru-orientated beings in the court of the Timeless Being. To 'elevate' or 'reform' this *trigun* (three-phased) universe or to liberate human beings, the Timeless Being from time to time bestows His 'power' on such spiritually elevated souls and sends them to this world.

When such lofty, pure souls or 'princes' of the Timeless Being are sent to this world according to the Divine Will, then they are referred to as Guru, Satguru, incarnations etc. These souls teach the true-pure lessons of the divine path and thus liberate those who are suffering from the illusion of 'egotism' in this triguni (three-phased) materialistic world. These Guru incarnations are born in accordance with the 'will' of the Timeless Being and cultivating the divine command, they dwell in the true-pure realm.

- 1 *Those generous, humble beings are above both birth and death. They give the gift of the soul, and practice devotional worship; they inspire others to meet the Lord.* 749
- 2 *They have come to save the world - those humble beings who thirst for His Blessed Vision. Those who seek their Sanctuary are carried across; in the Society of the Saints, their hopes are fulfilled.* 207
- 3 *The objective of my coming to this world is dharma. The Guru (Lord) has sent me for this purpose.* Chaupai Bach. Nat 42

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ॥ (ਵਾ.ਭਾ. ਗੁ. 1/23)

ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੇ ਅਵਤਾਰੀ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 1/48)

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਈ ਰੂਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤ' ਅਥਵਾ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਸੇ :—

'ਨਾਮ' ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਲੀਣ ਹੋਏ
ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ 'ਰੂਪ' ਹੋਏ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬੈਠਕੀਦ ਗੋਲੇ
ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ
'ਹੁਕਮੀ ਬੰਦੇ'
'ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲਾ' ਪੀਣ ਵਾਲੇ
ਅਲਮਸਤ ਮਤਵਾਲੇ
ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ

ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ:—

ਸਾਧ
ਸੰਤ
ਭਗਤ
ਗੁਰਮੁਖ
ਮਹਾਂਪੁਰਖ
ਹਰਿ ਜਨ
ਖਾਲਸੇ
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ

ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨਿਆ ਤੇ ਸਤਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1 The beneficent Lord listened to the cries (of humanity) and sent Guru Nanak to this world. VBG 1/23

2 *Four more Gurus will come to earth.* VBG 1/48

On the other hand many souls have been motivated by advice and example of gurus and incarnations and cultivating 'word-consciousness' or Naam they have acquired the blessings of Satguru.

Such people :-

who cultivate 'Naam'
who have merged their consciousness in the Lord
who are dyed with the hue of Naam
who have become the embodiment of Gurbani
who are the purchased slaves of the Satguru
who are the embodiment of service
who are obedient to the command
who drink from the 'love-cup'
who are completely free
who are the Guru orientated ones
who are great evolved souls

are mentioned and respected as

pious men
saints
devotees
guru-orientated
highly evolved souls
God's servants
the Pure ones
theologians

in Gurbani.

ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੰਸੁ ਧੰਨੁ ਸੋ ਧਿਤਾ ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਤਾ ਜਿਨਿ ਜਨ ਜਣੇ ॥
 ਜਿਨ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਇਆ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ
 ਸੇ ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਹਰਿ ਜਨ ਬਣੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1135)

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਸਚੀ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਭਾਇਆ ॥
 ਨਾਨਕ ਭਗਤ ਸੋਹਿ ਦਰਿ ਸਾਚੇ
 ਜਿਨੀ ਸਚੇ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—768)

ਹਰਿਜਨ ਉਤਮ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਮੁਖਿ ਬੋਲਹਿ ਪਰਉਪਕਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—493)
 ਜੋ ਜਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਣਾ
 ਤਿਨ ਦਰਗਹ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦੇ ਵਡਿਆਈ ॥

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਸਾਬਾਸਿ ਕਹੈ ਪ੍ਰਭ ਜਨ ਕਉ
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਲਏ ਗਲਿ ਲਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—493)

ਸੰਤ ਧਿਆਰੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ—556)
 ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ ਜਾਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ—654)

ਧਨੁ ਧਨੁ ਪੁਰਖ ਸਾਬਾਸਿ ਹੈ ਜਿਨ ਸਚੁ ਰਸਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਿਜੈ ॥
 ਸਚੁ ਸਚਾ ਜਿਨ ਮਨਿ ਭਾਵਦਾ ਸੇ
 ਮਨਿ ਸਚੀ ਦਰਗਹ ਲਿਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ—312)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਤੀਤਿ ਭਈ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ
 ਅਨਦਿਨੁ ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਸਮਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—1423)

ਜਿਨ ਇਕ ਮਨਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
 ਤਿਨ ਸੰਤ ਜਨਾ ਜੈਕਾਰੇ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ—540)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਿਆਰਿਆਂ, ਸੰਤਾਂ, 'ਭਗਤਾਂ' ਦੀ
 ਇਉਂ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਹੈ :—

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ
 ਸੇ ਹਰਿ ਜਨ ਪੂਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਿ ॥ (ਪੰਨਾ—651)

ਸੇ ਭਗਤੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ
 ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇਆ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ—768)

ਨਿਰਮਲ ਸੋਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾ ਕੀ ਬਾਣੀ ॥
 ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਮਨ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨੀ ॥

1 Blessed is the ancestry, blessed is the father, and blessed is that mother who gave birth to this humble servant. Those who meditate on my Lord, Har, Har, with every breath and morsel of food - those humble servants of the Lord look beautiful in the True Court of the Lord. 1135

2 The devotees' lifestyle is true, and absolutely pure; the True Name is pleasing to their minds. O Nanak, the those devotees, who practice Truth, and only Truth, look beautiful in the Court of the True Lord. 768

3 Those humble beings, who have entered the Sanctuary of the Lord God, Har, Har, are blessed with glory in the Court of the Lord, Har, Har. Blessed, blessed and congratulations, says God to His humble servant. O servant Nanak, He embraces him, and blends him with Himself. 493

4 Blessed, blessed and congratulations, says God to His humble servant. O servant Nanak, He embraces him, and blends him with Himself. 493

5 The Saints are very dear to the Supreme Lord God, O Nanak; the Lord is unapproachable and unfathomable. 556

6 Says Kabeer, those humble people become pure - they become Khalsa - who know the Lord's loving devotional worship. 654

7 Blessed, blessed and acclaimed is that person, who tastes with his tongue the Ambrosial Nectar of the True Name. One whose mind is pleased with the Truest of the True is accepted in the True Court. 312

8 The Gurmukh has faith; his mind is contented and satisfied. Night and day, he serves the Lord, absorbed in Him. 1432

9 Those who have meditated one-pointedly on the Lord, O my soul - I proclaim the Victory of those saintly beings. 540

These spiritually elevated guru-orientated beloveds, saints, devotees have been evaluated in Gurbani is as follows:-

9 Those who do not forget the Lord, while breathing or eating - know them to be the perfect servants of the Lord. 651

10 Those devotees who become Gurmukh burn away their ego, through the Word of the Shabad. 768

11 Spotlessly pure is his reputation, and ambrosial is his speech. The One Name permeates his mind. (cont. next page) 296

ਦੂਖ ਰੋਗ ਬਿਨਸੇ ਭੈ ਭਰਮ ॥

ਸਾਧ ਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਤਾ ਕੇ ਕਰਮ ॥ (ਪੰਨਾ—296)

ਸੋ ਭਗਤ ਹਰਿ ਭਾਵਦੇ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਇ ਚਲੰਨਿ ॥

ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਜੀਵਤ ਮੁਏ ਰਹੰਨਿ ॥ (ਪੰਨਾ—233)

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੇ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ—319)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ਓਸੁ ਅਲਿਪਤੋ ਰਹਣਾ ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਆਪਿ ਉਧਰੈ

ਓਸੁ ਪਿਛੇ ਡੁਬਦੇ ਭੀ ਤਰਣਾ ॥ (ਪੰਨਾ—953)

ਆਠ ਪਹਰ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ ॥

ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਆਧਾਰੁ ॥ ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਭ ਕੀ ਪਗ ਛਾਰੁ ॥

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥ ਓਆ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਵਰਤਣਿ ਜਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸੁਮ ॥

ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੇ ਏਕ ਸਮਾਨੈ ॥

ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ ॥ (ਪੰਨਾ—392)

ਐਸੇ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਅਥਵਾ ਸਾਧ,
ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਖ-ਜਗਤ ਵਿਚ 'ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ' ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੱਟਨ ਮੈ ਕਿਨਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਪਛਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—685)

ਐਸੇ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਹਿ ਰਹਿ ਨਿਰਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1039)

ਜਿਨੁ ਇਕ ਮਨਿ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨੁ ਸੁਖ ਪਾਇਆ

ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰਿ ਜੀਉ ॥ (ਪੰਨਾ—438)

ਤੇਰਾ ਜਨੁ ਏਕੁ ਆਧੁ ਕੋਈ ॥

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਬਿਬਰਜਿਤ ਹਰਿ ਪਦੁ ਚੀਨੈ ਸੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—1123)

ਐਸੇ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਜਗ ਅੰਦਰਿ ਪਰਖਿ ਖਜਾਨੇ ਪਾਇਆ ॥

ਜਾਤਿ ਵਰਨ ਤੇ ਭਏ ਅਤੀਤਾ ਮਮਤਾ ਲੋਭੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1345)

ਕਹਨ ਕਹਾਵਨ ਕਉ ਕਈ ਕੋਠੇ ॥

ਐਸੇ ਜਨੁ ਬਿਰਲੇ ਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਤਤ ਜੋਗ ਕਉ ਬੇਠੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1302)

ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ ਵਿਰਲੇ ਕੋਈ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ—517) 11

(cont. from previous page) Sorrow, sickness, fear and doubt depart.

He is called a Holy person; his actions are immaculate and pure.296

1 Those devotees are pleasing to the Lord, who as Gurmukh, walk in harmony with the Way of the Lord's Will.

Subduing their selfishness and conceit, and performing selfless service, they remain dead while yet alive. 233

2 Those who do not forget the Lord, with each breath and morsel of food, whose minds are filled with the Mantra of the Lord's Name - they alone are blessed; O Nanak, they are the perfect Saints. 319

3 One who becomes Gurmukh contemplates the Lord, and remains detached. Chanting the Lord's Name, he saves himself, and he carries across those who are drowning as well. 953

4 Twenty-four hours a day, he knows the Lord to be near at hand; he surrenders to the Sweet Will of God. The One Name is the Support of the Saints; they remain the dust of the feet of all.

Listen, to the way of life of the Saints, O my Siblings of Destiny; their praises cannot be described. Their occupation is the Naam, the Name of the Lord. The Kirtan, the Praise of the Lord, the embodiment of bliss, is their rest. Friends and enemies are one and the same to them. They know of no other than God. 392

Such loft-pure, guru-orientated beloveds, holy men, saints, great souls leading spiritual lives are indeed very rare.

5 O servant Nanak, among millions, only a rare few, as Gurmukh, realize God. 685

6 Rare are those beings in this world, who contemplate the Word of the Guru's Shabad, and remain detached. 1039

7 Those who meditate on Him single-mindedly obtain peace; how rare are they in this world. 438

8 Hardly anyone is a humble servant of Yours, O Lord. Ignoring sexual desire, anger, greed and attachment, such a person becomes aware of the Lord's Feet. 1123

9 How rare are those humble beings in this world, whom the Lord tests and places in His Treasury. They rise above social status and color, and rid themselves of possessiveness and greed. 1345

10 But one who understands the essence of Yoga - such a humble servant is very rare. 1302

11 In the midst of the world, they are known as the most pious - they are rare indeed. 517

ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ ਫੈਲ ਫਕੜੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1411)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣੀਐ ਸੇਵਕੁ ਸੇਵਕੁ ਸੇਵ ਕਰੰਦਾ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 26/11)

ਬੂਰੇ ਕਰਨਿ ਬੁਰਿਆਈਆ ਭਲਿਆਈ ਭਲਿਆ ॥

ਅਵਗੁਣ ਕੀਤੇ ਗੁਣ ਕਰਨਿ ਜਗਿ ਸਾਧਿ ਵਿਰਲਿਆ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.9/21)

ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਰਲਿਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਸੁਆਮੀ, ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ, 'ਮਹਾਰਾਜ', ਜਗਤ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ 108, ਆਦਿ ਨਾਮਾਂ ਹੇਠ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਹਸਤੀਆਂ ਪਰਵਿਰਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਜੀਵਨ' ਉਪਰਲੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸੇ ਲਈ ਆਮ ਜਨਤਾ— ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਚੇ ਸੁਚੇ 'ਸਾਧ-ਸੰਤਾਂ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਿਰ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਧਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਾਂਏ ਕਿ 'ਸਾਧ', 'ਸੰਤ'— ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਘਿਰਣਿਤ (allergic) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

'ਖੁੱਡ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾ ਦੇਖੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਓਹਨਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵਡੀ 'ਭੁਲ' ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਜੀਵਨ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸਚੇ-ਸੁਚੇ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ, ਗੁਰਮੁਖ, ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ 'ਲਫਜ਼ਾਂ'— 'ਸਾਧ'- 'ਸੰਤ' ਆਦਿ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਘਿਰਣਿਤ (allergic) ਹੋਣਾ ਸਾਡਾ ਵਡਾ ਮਾਨਸਿਕ—

ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਅੱਖਰਾਂ' ਦੁਆਰਾ, ਇਹਨਾਂ 'ਸਾਧਾਂ'- 'ਸੰਤਾਂ'- 'ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਰੀ ਸਤਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਵਡਿਆਇਆ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ— ਓਹਨਾਂ 'ਅੱਖਰਾਂ' ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਨੇ ਘਿਰਣਿਤ (allergic) ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਓਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ 'ਅੱਖਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਾਡੀ—

ਅਗਿਆਨਤਾ,

ਹਉਮੈ ਦੀ ਢੀਠਤਾਈ, ਅਤੇ

ਦੀਰਘ 'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

1 The Saints are few and far between; everything else in the world is just a pompous show. 1411

2 Rare is the Guru-orientated gurmukh who is known to serve the servants of the lord's servants. VBG 26/11

3 The wicked go on doing evil deeds whereas the gentle remain busy in virtuous activities. Rare are the people in this world who with their saintly heart do good to the evil. VBG 9/21

But in comparison with these rare great souls, the so called hermits, saints, ascetics, holy men calling themselves *maharaj* (great king), world's guru, *Sri 108* and under many other names abound in numbers whose lives are not in accordance with the above mentioned Gurbani lines.

For this reason, the masses – especially the educated ones, seeing the low and degraded lives of the so-called saints, go into such a denial and loss of faith in the existence of the genuine pure 'saints' and that they become 'allergic' to the words like '*sadh*', '*sant*' (saint).

Those living in the 'burrow' have not seen the sunshine and if they deny the existence of the sun, they are committing a grave 'error'.

In this way seeing the low, depraved lives of the so-called sadhus and saints who are pretenders, and thereby denying the existence of the genuine-pure spiritually elevated guru-orientated ones, holy men, saints, great souls and becoming allergic to words such as '*sadh*' – '*sant*' is our great mental

doubt-fallacy.

The 'words' through which these 'holy men', saints, great-souls, have been shown respect and given praise and honour a thousand times in Gurbani – we have become so allergic to these words that we are not even prepared to hear them being mentioned. In this way we are showing disrespect to these holy 'words' of Gurbani.

This is our –

ignorance, stubbornness of egotism and a serious '**doubt fallacy**'.

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ 'ਲਫਜ਼ਾਂ' ਦੀ ਉਚਤਾਈ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :—

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਪਰਾਪਤਿ ਤਾ ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨਾ ਲਹੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ—713)

ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭ ਡੀਨਾ ॥

ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—293)

ਹਰਿ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸੋ ਹਰਿ ਜੇਹਾ ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮਾਣਸ ਦੇਹਾ ॥ (ਪੰਨਾ—1076)

ਰਾਮ ਸੰਤ ਮਹਿ ਭੇਦੁ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ

ਏਕੁ ਜਨੁ ਕਈ ਮਹਿ ਲਾਖ ਕਰੋਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ—208)

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥ (ਪੰਨਾ—273)

ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਅੰਤਰੁ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਸਾਚੀ ਮਾਨੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1427)

ਇਹਨਾਂ 'ਲਫਜ਼ਾਂ' ਦੀ ਏਥੋਂ ਤਾਂਈ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੀ 'ਗੁਰੂ ਸਾਧੂ' ਅਥਵਾ ਸਾਧੂ-ਰੂਪ 'ਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਗੁਰ ਸਾਧੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗਿਆਨ ਸਰਿ ਨਾਇਣੁ ॥

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਗਏ ਗਾਵਾਇਣੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1134)

ਗੁਰ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਹੀਰੇ ਰਤਨ ਲਭੰਨਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1416)

ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਜਨੋ ਪਿਆਰਾ ਮੈ ਮਿਲਿਆ

ਮੇਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝਿ ਗਈਆਸੇ ॥ (ਪੰਨਾ—776)

ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਇਆ

ਸਗਲ ਇਛਾ ਪੁੰਨੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ—779)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸਾਧ', 'ਸੰਤ' ਲਫਜ਼—'ਇਕ ਵਚਨੀ' ਅਤੇ 'ਬਹੁ ਵਚਨੀ' ਵੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

'ਗੁਰੂ' ਇਕ ਹੈ—ਬਹੁ ਵਚਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; ਪਰ 'ਸਾਧ', 'ਸੰਤ', 'ਮਹਾਂਪੁਰਖ'—ਬਹੁ ਵਚਨੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ—

'ਸੰਤ ਜਨਾ' ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਇਓ ॥ (ਪੰਨਾ—720)

'ਸੰਤਨ' ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—614)

'ਸਾਧ ਜਨਾ' ਕੇ ਸੰਗਿ ਨਿਸਤਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1147)

'ਸਾਧਾ ਸਰਣੀ' ਜੋ ਪਵੈ ਸੁ ਛੁਟੈ ਬਧਾ ॥ (ਪੰਨਾ—183)₁₃

In Gurbani the loftiness and greatness of these 'words' have been honoured thus:-

1 If I find the Saadh Sangat, the Company of the Holy, I shall obtain God. 713

2 In the Society of the Saints, I see God deep within my being. God's Name is sweet to me. 293

3 The Lord's servant becomes like the Lord. Do not think that, because of his human body, he is different. 1076

4 Between the Lord and His Saint, there is no difference at all. Among hundreds of thousands and millions, there is scarcely one humble being. 208

5 O Nanak, the God-conscious being is Himself the Supreme Lord God. 273

6 There is no difference between the Lord and the humble servant of the Lord; O Nanak, know this as true. 1247

These 'words' have been given so much respect that even the Guru has referred to 'Guru-sadhu' or sadh-like 'Guru'.

7 Bathe in the pool of ambrosial nectar, the spiritual wisdom of the Holy Guru. All sins will be eliminated and eradicated. 1134

8 Joining the Saadh Sangat, the Guru's Congregation, the diamonds and jewels are obtained. 1416

9 O humble Saints, I have met my Beloved Guru; the fire of my desire is quenched, and my yearning is gone. 776

10 I have found the Saintly Guru, meditating on God. All my desires have been fulfilled. 779

In Gurbani the words 'sadh', 'sant' have been used in the singular as well as in the plural form.

'Guru' is one – it cannot be plural but 'sadh', 'sant', 'great soul' can be used in the plural form as in –

11 Meeting with the humble Saints, sing the Praises of the Lord. 720

12 My dealings are with the Saints, and my business is with the Saints (too). 614

13 In the Company of the Holy, I am emancipated. 1147

14 One who seeks the Sanctuary of the Holy is released from bondage. 183

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ
 ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ ਰਾਲੀ ॥ (ਪੰਨਾ—668)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ ਜਉ ਪਾਈ
 ਤਉ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਮਿਰੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1209)

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1146)

'ਸਾਧ'-'ਸੰਤ'-'ਭਗਤ'-'ਮਹਾਂਪੁਰਖ' ਬੜੀ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਲਖਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਤਨੀ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਆਤਮਿਕ 'ਖੇਲ' ਆਮ ਖੁਲੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀ। ਇਹ 'ਆਤਮਿਕ ਖੇਲ' ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਉਤੇ ਹੀ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ 'ਦਾਤ' ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਮੋਲਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਹਾ ਕਿ—ਹੀਰੇ, ਰਤਨ, ਜਵਾਹਰ ਆਦਿ, ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਅਸਲੀ 'ਸਾਧ'-'ਸੰਤ'—ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਿਰਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਨਕਲੀ ਸਾਧ ਸੰਤ ਭੀ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਐਸੇ ਆਤਮਿਕ ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰੋਂ-ਘਰੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਅਭਿਲਾਖੀ ਆਤਮਿਕ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਰਕ ਅਤੇ 'ਸਹਾਇਕ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :—

ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਹੋਵੈ ਸਾਧੁ ਸੰਗੁ ॥

ਜਿਉ ਜਿਉ ਓਹੁ ਵਧਾਈਐ ਤਿਉ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਿਉ ਰੰਗੁ ॥ (ਪੰਨਾ—71)

ਸੰਤ ਕਾ ਸੰਗੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਈਐ ॥

ਸੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ—265)

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਰਾਮ ਕੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਆ ਮਿਲਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—136)

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੇ ਭਵਜਲ ਤਾਰਣਹਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ—929)

ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਪਰਾਪਤਿ ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਲਹੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ—713)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੈ ਆਸਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਜਿਉ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ—966)

ਹਰਿ ਜਨ ਵਡੇ ਵਡੇ ਵਡ ਉਚੇ

ਜੋ ਸਤਗੁਰ ਮੇਲ ਮਿਲਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ—881)¹⁴

1 O Lord, unite servant Nanak with the Saadh Sangat, the Company of the Holy; make me the dust of the feet of the Holy. 668

2 When I joined the Saadh Sangat, the Company of the Holy, O Nanak, I met my Lord. 1209

3 In the Realm of the Saints, the Lord dwells in the mind. 1146

The 'sadh', 'sant'. 'devotees', great souls are indicators of lofty-pure spiritual stage and such lofty-pure spiritual 'play' cannot take place in abundance. The 'spiritual play' is bestowed upon some rare fortunate one and therefore it is appropriate that this 'gift' should be with the rare one.

Precious things like diamonds, jewels, gems etc. which cost thousands and millions are indeed rare in this world. Therefore if the genuine sadh, sant, great souls are rare, then it is natural for the numerous false sadh, sants to compete with them (meaning impersonate them).

Such pious men, sants, great souls, guru-orientated ones are blessed and gifted from God's house and they motivate and help the desirous spiritual truth seekers along the spiritual path in accordance with the directions of Satguru.

This is what Gurbani has to say about this topic:-

4 The Supreme Lord showers His Mercy, and we find the Saadh Sangat, the Company of the Holy. The more time we spend there, the more we come to love the Lord. 71

5 The Society of the Saints is obtained by great good fortune. Serving the Saint, one meditates on the Naam. 265

6 The Saints, the Lord's helpers, in their mercy, have united me with Him. 136

7 The Saints are the helpers, the support of the soul; they carry us cross the terrifying world-ocean. 929

8 If I find the Saadh Sangat, the Company of the Holy, I shall obtain God. 719

9 With the support of the Saadh Sangat, the Company of the Holy, one falls in love with God. 966

10 The Lord's humble servants are great, very great, the greatest and most exalted; they lead us to meet the True Guru. 881

ਇਸੇ ਲਈ ਆਤਮਿਕ ਪਾਂਧੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ 'ਸੰਗਤ' ਲਈ ਇਉਂ 'ਜਾਚਨਾ' ਕਰਨੀ ਸਿਖਾਈ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ
ਮੈ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—13)

ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਕਰਹੁ ॥
ਸਤਹ ਚਰਣ ਹਮਾਰੇ ਮਾਥਾ
ਨੈਨ ਦਰਸੁ ਤਨਿ ਧੂਰਿ ਪਰਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ—828)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ
ਬਿਖਮ ਨਦੀ ਜਾਇ ਤਰਣੀ ॥ (ਪੰਨਾ—702)

ਹੋਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗਿ ਵਿਹਾਵੇ ॥ (ਪੰਨਾ—961)

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਲੋਚਾ ਪੂਰਿ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਬਾਛਉ ਧੂਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ—724)

ਐਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ 'ਸਾਧਾਂ'—'ਸੰਤਾਂ'—'ਗੁਰਮੁਖਾਂ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਘਿਰਣਿਤ ਹੋਣਾ ਸਾਡਾ ਦੀਰਘ ਮਾਨਸਿਕ—
'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੇਅੰਤ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਮਹਾਤਮਾ, ਅਉਲੀਏ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੰਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੂਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਐਸੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾਂ, ਸੁਆਮੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਲਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ (Missionaries) ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮਾਂ ਹੇਠ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ 'ਹਉਮੈ' ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਖੁਦਗਰਜ਼' ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਖੌਤੀ—ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਟੇਕ ਲੈਣੀ 'ਸੌਖ' ਸਾਧਨ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ—

ਵਿਆਹ ਦੀ ਲਾਲਸਾ

For this reason the spiritual travellers have been taught to 'request' the 'company' of spiritual evolved souls or *sants* as follows:-

- 1 *Nanak, Your slave, begs for this happiness: let me be the dust of the feet of the Saints.* 13
- 2 *Bless me with such mercy, Lord, that my forehead may touch the feet of the Saints, and my eyes may behold the Blessed Vision of their Darshan, and my body may fall at the dust of their feet.* 828
- 3 *Please attach me to the hem of the robe of the Saadh Sangat, the Company of the Holy; help me to cross over the terrible river.* 702
- 4 *Be Merciful, O my Lord and Master, that I may pass my life in the Society of the Saints.* 961
- 5 *Says Nanak, God fulfills our hopes and aspirations. I long for the dust of the feet of the Saints.* 724

To deny or bear a hatred towards the existence of such blessed 'pious-men', *sants*, guru-orientated ones is our serious mental

doubt-fallacy.

On the other hand there are numerous so-called 'pious-men', *sants*, great souls, supper souls and suamis who are acknowledged and worshipped by common people (who need help) for fulfilling their materialistic needs.

Such so-called pious men and ascetic are found in large numbers in Hindustan (India) and even in foreign countries and their so called missionaries are flourishing under various names.

Man, subordinate to his 'egotism' is 'selfish' and for this reason he uses all types of legitimate - illegitimate means to fulfill his materialistic needs.

From these (available) means, taking the support of the so-called pious men, *sants*, super-souls appears to be an easy means

for this reason –

the desire to get married

ਬਚੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ
 ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ
 ਤਰੱਕੀ (promotion) ਦੀ ਲਾਲਸਾ
 ਮਾਇਆ ਦੀ ਭੁਖ
 ਸੁਖ ਦੀ ਲਾਲਸਾ
 ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ
 ਦੁਖਾਂ-ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ
 ਸਾਂਤੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ
 ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ
 ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ
 ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ
 ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ
 ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ

ਆਦਿ—ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧੂਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾ ਆਦਿ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਨਤਾ ਦੀ 'ਲੋੜ' ਅਨੁਸਾਰ ਇਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਅਖੌਤੀ ਧਾਰਮਿਕ 'ਦੁਕਾਨਾਂ' ਭੀ ਬੇਅੰਤ ਖੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਭ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ 'ਖੇਲ-ਅਖਾੜਾ' ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਡਾਢਾ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨਕਲੀ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ 'ਘਿਰਣਿਤ' ਹੋ ਕੇ ਅਸਲੀ ਉਚਮ-ਉਚੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਦੀ ਬਾਬਤ :—

ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ
 ਨਫਰਤ ਕਰਨੀ
 ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ
 ਘਿਰਣਾ ਕਰਨੀ
 ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ
 ਝਗੜੇ ਕਰਨੇ

ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਦੌਰਘ—

'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ।

the desire to get a child
 the desire to search for a job
 the desire for promotions
 the hunger for money
 the desire for comfort
 the cure for illness
 the protection from difficulties and miseries
 the longing for peace
 the safety from sins
 the safety from yamas (the couriers of death)
 to escape from ghosts and demons
 to take revenge on enemies
 the worry of court trials

etc. — all these make us knock at the door of the so-called pious-men, *sants*, *mahatamas* for the fulfillment of various materialistic needs. According to the 'needs' of the common people, such so-called religious 'shops' too are found in abundance.

All this is the triguni (three-phased) materialistic 'play-arena', and is the might —

doubt-fallacy of materialism.

But to feel 'hatred' for the abundance of these so-called false piou-men-sants and to:-

deny
 hate
 back-bite or slander
 loath
 debate and argue
 quarrel

about the existence of genuine, lofty-pure, great souls is our serious

'doubt-fallacy'

of our mental and religious ignorance.

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਸੰਚਾਲਕ (Director of Education) ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਦਰਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਤਹ ਉੱਤੇ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ—

- ਪ੍ਰਾਠਮਿਕ (Primary)
- ਵਿਚਲਾ (Middle)
- ਉਚਾ (High)
- ਡਿਗਰੀ ਅਪ੍ਰਾਪਤ (Under-graduation)
- ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ (Post-graduation)
- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕਰਨ (Specialization)

ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (Courses) ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ—

- ਅਧਿਆਪਕ (teachers)
- ਵਿਆਖਿਆਨੀ (lecturers)
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (professors)
- ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖੀ (Deans)
- ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ (principals)

ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਭੀ ਅਨੇਕਾਂ---

- ਗ੍ਰੰਥੀ
- ਰਾਗੀ
- ਕਥਾਕਾਰ
- ਪ੍ਰਚਾਰਕ
- ਵਿਦਵਾਨ
- ਗਿਆਨੀ
- ਮਿਸ਼ਨਰੀ
- ਪੰਡਤ
- ਅਚਾਰੀਆ

ਭੀ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ—ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਹੋਣਹਾਰ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ

In the education department there is only one Director of Education but under him officers of various ranks and level such as

- teachers
- lecturers
- professors
- deans
- principals

are employed according to necessity to conduct courses at

- primary
- middle
- high
- under graduation
- post graduation
- specialisation

levels.

Similarly for the propagation of religious and spiritual education it is essential to have many:-

- priests
- musicians
- lecturers
- preachers
- scholars
- sages
- missionaries
- learned men
- religious instructors

to preach and propagate religion according to their respective capabilities. In this way these religious groups prepare the future

‘ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ’ ਅਥਵਾ **‘ਸਬਦ-ਸੁਰਤ’** ਯਾ **‘ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ’** ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਵਿਦਿਆ, ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਹਮ ਮੰਡਲ ਦਾ **‘ਤਤ-ਗਿਆਨ’**, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਰਮ ਧਰਮ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਸੰਤਾ ਸੰਗੁ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ—521)

ਸੰਤਨ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦਾਤਾ ਬੀਆ ॥

ਜੋ ਜੋ ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੇ ਪਾਰਗਰਾਮੀ ਕੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ—610)

ਸਾਧ ਕੇ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸੁ ਗਿਆਨੁ ॥ (ਪੰਨਾ—271)

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—614)

ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨੇ ਹੋਏ ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ—

ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ

ਨਫਰਤ ਕਰਨੀ

ਘਿਰਣਿਤ ਹੋਣਾ

ਸਾਡੀ ਦੀਰਘ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ—

‘ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ’ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ...)

souls for ‘spiritual life’ or the cultivation of ‘word-consciousness’ or the ‘practice of Naam’. This is the religious activity of the triguni (three-phases) materialistic realm.

Above this, the education of the spiritual realm or the ‘essence knowledge’ of the divine realm can only be obtained some rear desirous truth seeker through the blessing of the Guru in the company of the spiritually evolved pious men, saints and great souls.

1 *The karma of good deeds, the righteousness of Dharma and the essence of spiritual wisdom are obtained in the Society of the Saints. 521*

2 *Without the Saints, there are no other givers. Whoever takes to the Sanctuary of the Holy Saints, is carried across. 610*

3 *In the Company of the Holy, spiritual wisdom is revealed. 271*

I have earned the profit with the Saints, and the treasure filled to over-flowing with devotion to the Lord. 614

Therefore to

deny
hate
abhor

the holy one, saint, guru-orientated beloveds mentioned and honoured in Gurbani is a serious

‘doubt-fallacy’

of our mental ignorance.

Cont./ lekh 77

